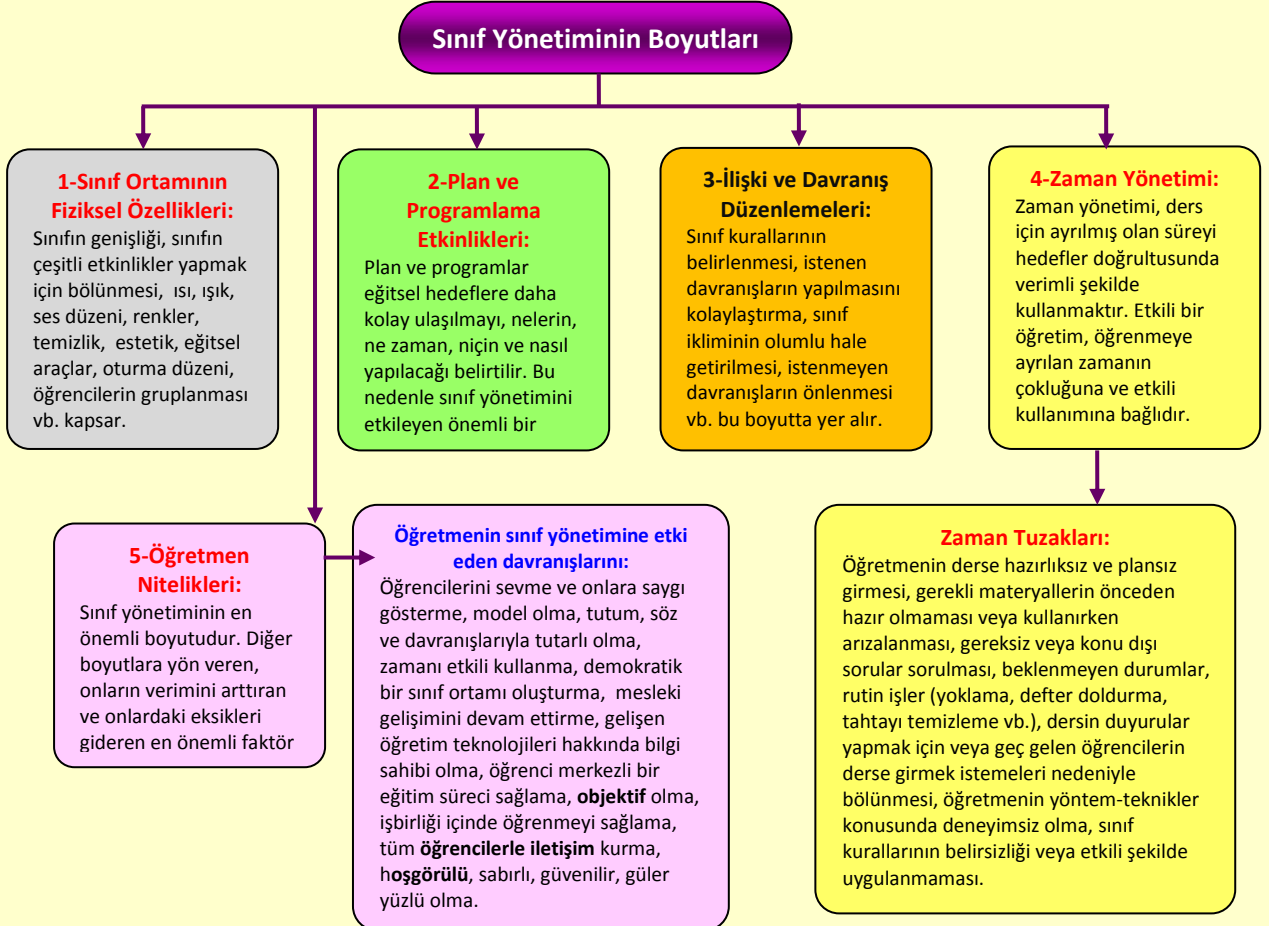
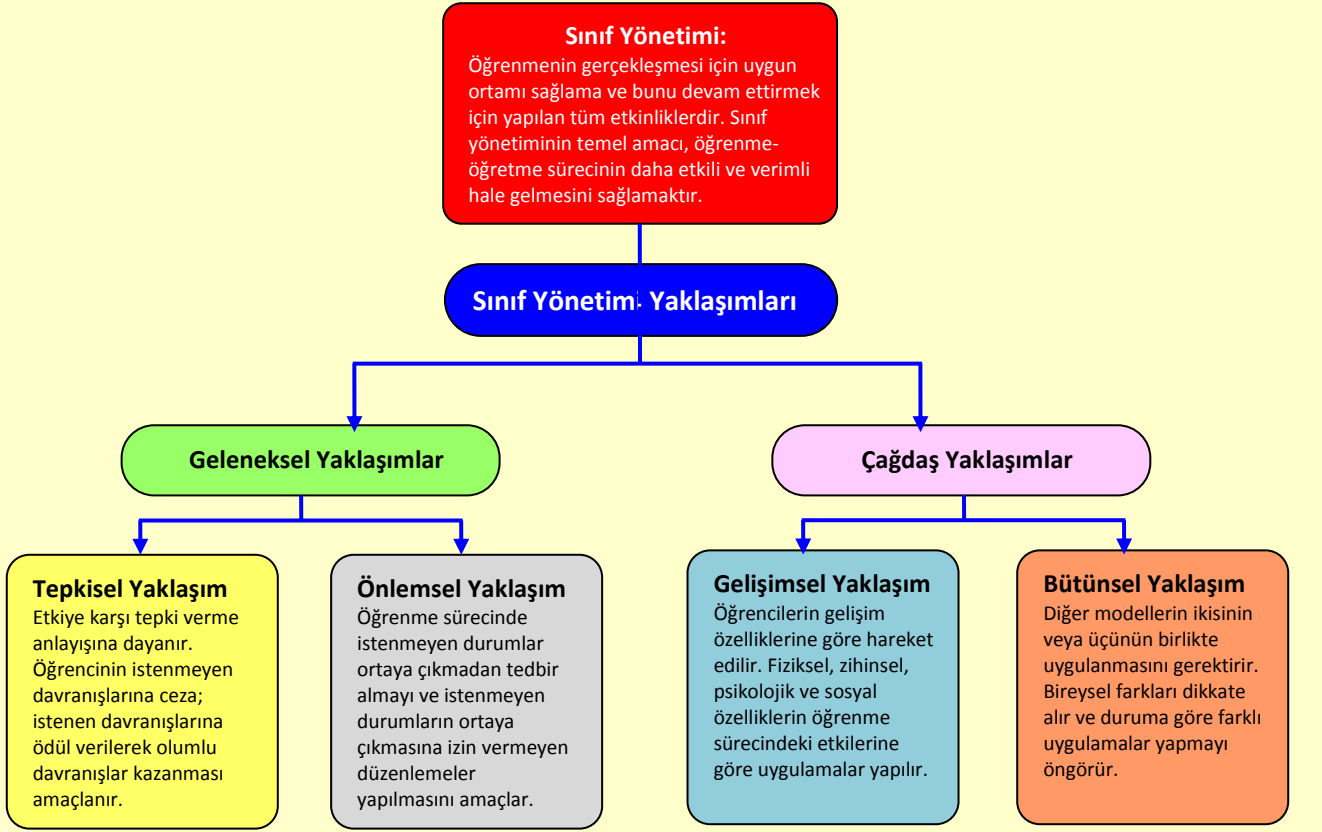

Sınıf Ortamının Özellikleri

Çok boyutluluk:

Sınıfta meydana gelen olayların bilişsel, duyuşsal, bireysel, sosyal, psikolojik, fiziksel veya biyolojik veya özellikler içermesi söz konusudur.

Eş zamanlılık:

Sınıfta aynı anda birçok olay meydana gelir. Öğretmen aynı anda birçok olayla ilgilenmek zorundadır.

Çabukluk:

Sınıfta oluşan olaylar çok hızlı veya ani bir şekilde gerçekleşir, bu nedenle hızlı karar verilmesi gerekir.

Tahmin edilemezlik:

Oluşan olaylar önceden bilinemez. Hatta planlanan etkinlikler bile planlandığı gibi gerçekleşmeyebilir.

Açıklık:

Oluşan olaylar herkesin gözü önünde gerçekleşir. Öğrencilerin veya öğretmenin yaptığı tüm davranışlar herkes için aşikardır.

Ortak tarih:

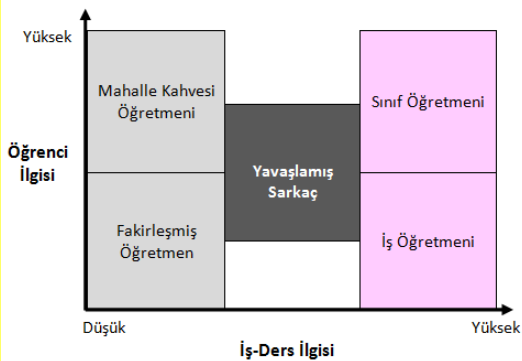
Sınıfta yaşanan tüm olaylar sınıfın hafızasında saklanmakta ve zaman zaman hatırlanmaktadır.

Etkili Sınıf Kurallarının Özellikleri

Sınıf kurallarının belirlenmesinde, ifade edilmesinde ve uygulanmasında aşağıdaki ilkelere uyulmalıdır:

- 1-Sınıf kuralları, **okulların açıldığı ilk günlerde** belirlenmelidir. Herhangi bir sorun oluştuğundan sonra kural belirlemenin anlamı yoktur (Önlemci yaklaşım).
- 2-Sınıf kuralları, **okulun ve MEB'in kurallarına** aykırı olmamalıdır.
- 3-Bir sınıfa birden çok öğretmen giriyorsa, bu öğretmenler arasında sınıf kuralları açısından **uyum** sağlanmalıdır.
- 4-Kuralların oluşturulması sürecinde **öğrenci katılımının** sağlanması gerekir. Çünkü kuralların belirlenmesine katılan öğrenciler onlara uymak ve takip etmek için de istekli davranırlar. Ancak öğrenciler yeterli olgunluğa erişmemişlerse kuralları öğretmen de belirleyebilir (Okul öncesi gibi).
- 5-Kurallar belirlenirken **gerekçeleri de açıklanmış** olmalıdır. Bu durum öğrencilerin kurala olan inançlarını ve uyma isteklerini artırır. Kuralların en önemli gerekçeleri; düzeni sağlamak, bireysel hakları korumak ve eğitim sürecinin verimini arttırmaktır.
- 6-Sınıf kuralları **sade, açık ve anlaşılır bir dille ifade** edilmelidir. Bu durum kuralların farklı yorumlanmasını engeller.
- 7-Her kuralın kapsadığı davranış **somut, gözlenebilir ve ölçülebilir** dille ifade edilmelidir. "Birbirimize saygı gösterelim." Ama nasıl?
- 8-Sınıf kuralları **olumlu bir dil kullanılarak** ifade edilmelidir. Öğretmen, yapılmaması gereken davranışa değil, yapılması gereken davranışa dikkat çekmelidir. Ayrıca olumlu dil kullanmak belirsizliği de giderir.
- 9-Sınıf kurallarının **sayısı mümkün olduğunca az** olmalıdır. Böylece kuralların unutulmaması sağlanmış olur. Genel olarak eğitim bilimciler 7 civarında kural veya kural grubu olmasını uygun görmüşlerdir.
- 10- Kurallar okul öncesinde veya ilköğretim seviyesinde resim, şekil ve gösterilerle sunulmalıdır.
- 11- Sınıf kurallarını içeren **bir listesi veya kurallarla ilgili görseller** sınıfa, koridorlara veya ilgili yerlere asılmalıdır.
- 12- Kuralların belirlenmesi kadar **öğretilmesine de önem** verilmelidir. Bu amaçla üç aşama izlenebilir:
  - **Söylemek** (Kuralın ne olduğunu ve içeriğini açıklama)
  - **Göstermek** (Kuralın uygulamasını gösterme, provasını yaptıрма, filmini izletme)
  - **Kontrol etme ve yeniden gösterme** (Yapılan uygulamaların eksiklerini veya tersi davranışları göstererek doğru davranışı seçtirme)
- 13- Öğretmen, her zaman ve tüm öğrenciler için kuralları uygulamada aynı yol ve yöntemleri izlemeli, yani **tutarlı** olmalıdır.
- 14- Öğretmen tutum ve davranışlarıyla kurallara uyma konusunda öğrencilere **model** olmalıdır.
- 15- Öğretmen, kuralları **belirli aralıklarla hatırlatmalı**, uygulama sonuçları öğrencilerle birlikte değerlendirilmeli, işlemeyen veya sık sık ihlal edilen kurallar değiştirilmelidir.
- 16- Kurallara uygun olmayan davranışlara **yaptırım uygulanmalıdır**. Yaptırımlar, cezalandırıcı olmaktan çok, hatayı düzeltici olmalıdır.
- 17- Sınıfta oluşturulan kurallardan **okul yönetimin ve velilerin de haberdar olması** sağlanmalıdır. Böylece onların da desteği alınmış olur.

Öğretmen Tipleri

İstenmeyen Davranış Türleri

Akademik Problemler

- Öğrencilerin konuya ve etkinliklere ilgisiz kalmaları
- Öğrencilerin derse aktif katılım sergilememeleri
- Öğrencilerin öğretmenin verdiği görevleri yapmamaları

Sosyal Problemler

- Öğretmenle sözlü çatışmaya girme
- Öğrencilerin kendi aralarındaki olumsuz iletişimleri (gürültü, hakaret, argo konuşma vb.)
- Sık sok derse geç kalma
- Öğrencinin arkadaşlarına fiziksel zarar vermesi
- Derste gereksiz sorular sorma ve gereksiz açıklamalar yapma (Sosyal problemler, bir süre sonra akademik problemlere dönüşür.)

Fiziksel Donanıma Zarar Verme

- Öğrencilerin kasıtlı olarak sınıftaki fiziksel donanıma zarar vermeleri onların duygusal durumlarını yansıttığı ve duygusal problemlerinden kaynaklandığı için dikkatle ele alınmalıdır.
- Verilen zararın maddi değeri önemli değildir.

İstenmeyen Davranış Kaynakları

Sınıfın Yapısından Kaynaklanan Problemler

- Sınıfın fiziksel yapısının, ısı, ı ışık, ses ve havalandırma durumunun yetersiz olması
- Yöntem ve tekniklere uygun olmayan oturma düzeni
- Sınıf mevcudunun kalabalık olması
- Materyallerin yetersiz olması veya yanlış kullanılması

Öğrenciden Kaynaklanan Problemler

- Öğrencinin **kişilik özelliklerinden** kaynaklanan problemler (içine kapanık, başarısızlık algısı yüksek, aşırı aktif, lider tipli olması gibi).
- Bireyin **geçmiş yaşantılarından** edindiği değerlerden, davranış kalıplarından, alışkanlıklarından kaynaklanan problemler. (Argo konuşma, el şakası yapma gibi)
- **Başarı durumunun** yetersizliğinden kaynaklanan problemler.
- Yaş ve **gelişim döneminin özelliklerinden** (ergenlik, hızlı duygusal değişim, çetelere üye olma, otoriteye karşı çıkma vb.) kaynaklanan problemler.

Öğretmenden Kaynaklanan Problemler

- Öğretmenin öğrenci rolünü algılama biçiminden kaynaklanan problemler (Öğretmenin bağlandığı felsefeye göre öğrenciden beklediği davranışlar öğrenci rolünü algılamasıdır.)
- Düşük veya yüksek başarı beklentisi
- Kullanılan öğretim şekli (Öğrenci motivasyonunu sağlama, kullanılan dil, sözsüz iletişim teknikleri kullanma, göz teması kurma, öğrenmeye ayrılan zaman vb.)
- Öğretmenin kişilik özellikleri (otoriter, iletişime kapalı, sert mizaçlı olma gibi.)

İSTENMEYEN DAVRANIŞI ENGELLEMEK İÇİN YAPILABİLECEKLER:

- Sınıf hâkimiyeti sağlanmalı
- Öğrencilerle iletişim kurulmalı
- Öğrencileri güdülemeli
- Sınıf kuralları birlikte belirlenmeli
- Öğrencilerin derse aktif katılımı sağlanmalı
- Öğrencilerin aileleri tanınmalı

İstenmeyen Davranışa Verilecek Tepkiler

1-İstenmeyen davranışın kaynağını belirleme:

İstenmeyen davranışın niteliği tanımlanmalıdır. Ne türde olursa olsun, öğretmenin ilk olarak yapması gereken şey istenmeyen davranışın kaynağını ve türünü belirlemek olmalıdır.

2-Davranışı görmezden gelme:

Davranışı görmezden gelmek için, davranışı yapan kişi ve davranışı kasıtlı olarak yapıp yapmadığı belirlenmelidir. Öğretmen, öğrencilerin planlı olarak yapmadıkları, o anda meydana gelen ve geçici davranışlarını görmezden gelebilir.

3-Sözel olmayan uyarma yollarını kullanma:

İstenmeyen davranışın yoğunluğu artıyorsa, tekrar ediliyorsa, aynı zamanda diğer öğrenciler tarafından da yapılma ihtimali artıyorsa öğretmen bu tür davranışları görmezden gelmemelidir. Böyle bir durumla karşılaşan öğretmen dersin işlenişini kesmeden:

- İlgili öğrenciyle **göz kontağı** kurabilir.
- Öğrenciye **fiziksel yakınlık** sağlayabilir. Yani öğrenciye yaklaşabilir.
- Öğrenciye **dokunabilir**(Masasına, eşyasına, omzuna).
- Dikkat çekmek için **sessiz kalabilir**.(Aniden susma.)

4-Sözel olarak uyarma:

Sözel olmayan uyarılar işe yaramıyorsa öğretmen sözel uyarma yollarına başvurmalıdır. Sözel uyarma iki şekilde yapılabilir:

- **Soru sorma:** İstenmeyen davranışı yapan öğrenciye doğrudan soru yöneltilebilir. Ancak öğretmen bunu, öğrenciyi rencide edici veya açık yakalayıcı tarzda yapmamalıdır.
- **İsmiyle uyarma:** Öğrenme-öğretme süreci devam ederken istenmeyen davranışlar sergileyen öğrenciye öğretmen ismiyle hitap ederek etkinliğe katılmasını veya dersi takip etmesini söyleyebilir.

5-Kuralları hatırlatma:

Birçok öğrenci istenmeyen davranış yapıyorsa ve dersin akışını bozmadan önlemek mümkün değilse, öğretmen öğrencilere derste uymaları gereken kuralları hatırlatmalıdır. Bunun için dersin işleniş veya etkinlik durdurmalı, tüm sınıfın dikkati kendinde toplamalı ve kuralları yaptırımlarıyla birlikte hatırlatmalıdır.

6-Derste değişiklik yapmak:

Ders sıkıcı bir hale gelmişse ve öğrencilerin dikkatleri dağılmışsa istenmeyen davranışların oluşması kaçınılmazdır. Bu durumda öğretmen dersin işlenişinde, öğretim yöntemlerinde, araç ve gereçlerde değişiklikler yaparak istenmeyen davranışları ortadan kaldırmaya çalışmalıdır.

7-Sorumluluk vermek:

Öğrenme sürecindeki etkinlikler kendisine ilginç gelmeyen öğrenci istenmeyen davranışa yönelebilir. Bu durumda öğrenciyi meşgul edecek, ilgisini çekecek bir iş vermek istenmeyen davranışların giderilmesinde yararlı olabilir.

8-Sınıf dışında görüşme:

Tüm uygulamalara rağmen öğrenci istenmeyen davranış yapmaya devam ediyorsa, öğretmen sınıf içi atmosferi gergin hale getirmemek için öğrenciyle sınıf dışında görüşmelidir. Bu görüşmede öğrenci suçlanmamalı, ona yardımcı olmak istendiği ve öğrencinin olumlu yanları vurgulanmalıdır.

9-Disiplin kurallarına başvurma:

Tüm yollar denenmesine rağmen olumlu bir gelişme gözlenmiyorsa, okul yönetimini haberdar etmek ve okul disiplin kurallarını işletmek gerekecektir. Disiplin işlemleri yapılırken rehberlik servisi, okul idaresi ve öğrenci ailesinin işbirliği sağlanmalıdır.